Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones in Cantica III-IV [uir]tutibus aut certe - non congnoscentur, Fragment - Cod. Karlsruhe 1413

Philippus <Claraevallensis>

[S.l.], [14. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-60762

Visual Library

[ser]uimus. Aut etenim videro et non inimicas fronte etiam iactes illos.
Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi
non acceperis? Sic tandem in osculis duobus geminum iam divine dig-
nationis experimentum, forsan non confundaris presumere sanctiora. Quan-
tum quippe crescis in gratia, tantum et in fiducia dilataris. Sic
fit ut amplius ardentiusque pulses fidenter pro eo quod tibi deesse sen-
tis. Pulsanti autem aperietur. Ipsum denique illud quod cunctis est summe
dignationis et mire suavitatis osculum, credo non negabitur
sic affecto. Hec via, hic ordo. Primo ad pedes procidimus,
et ploramus coram domino qui fecit nos, ea que fecimus nos. Secundo
manum querimus sublevantis, et roborantis genua dissoluta.
Postremo cum ista multis precibus et lacrimis optinuerimus, tunc demum
audemus forsitan ad ipsum os glorie caput attollere pavens et tre-
mens, dico non solum speculandum, sed et osculandum. Quia spiritus an-
te faciem nostram Christus dominus, cui adherentes in osculo sancto, unus spiritus
sumus dignatione ipsius. Tibi domine Iesu, tibi merito dixit cor me-
um: Exquisivit te facies mea; faciem tuam domine requiram.
Nempe auditam fecisti mihi mane misericordiam tuam, cum iacenti in
pulvere atque deosculanti reverenda vestigia, quod
male vixeram condonasti. Porro in progressu diei letificasti
animam servi tui, cum in osculo manus bene vivendi
gratiam indulsisti. Et nunc quid restat o bone domine,
nisi ut in plenitudine luminis in fervore spiritus, ad oris quoque
osculum dignanter admittens, adimpleas me letitia cum vul-
tu tuo? Indica mihi o suavissime, o serenissime, ubi pascas,
ubi cubes in meridie. Fratres, bonum est nos hic esse, sed ecce avo-
cat diei malitia. Hi siquidem quos modo supervenisse nuntiatum est,
cogunt loquentem rumpere magis quam finire sermonem. Ego
vado ad hospites, ne quid desit officiis ei de qua loquimur cari-
tati, ne forte de nobis audire contingat: Dicunt enim et non
faciunt. Vos orate interim ut voluntaria oris mei bene-
placita faciat deus ad vestram ipsorum edifica-
tionem, et laudem et gloriam nominis sui.

Explicit sermo tercius. Incipit quartus.

Tria quedam anime profectuum sub nomine
trium osculorum sermo hesternus explevit.
Nunquid excidit vobis? Iam in hodierna
disputatione prosequendus erit, prout parare dignabitur in
dulcedine sua pauperi deus. Dictum, si recolitis, illa oscula sin-
gula ad pedes, ad manum, ad os, singulis singula referentes.
Primum nostre primordia dedicant conversionis; secundum
autem proficientibus indulgetur. Porro tertium sola experitur et rara
perfectio. Illud quod ad ultimum est positum, sumpsit exor-

Puto enim facies ipsa eloquii facile admonet ista re-
quirere. Mirum ni sic non nos admittas oportere revera
esse aliud sive alia oscula, a quibus illud oris distinguere
voluit ille qui dixit: Osculetur me osculo oris sui. Cur enim cum
sufficere potuit dixisse simpliciter: Osculetur me, preter morem
nostrum usumque loquendi distincte et signanter adiecit osculo
oris sui, nisi ut ostenderet ipsum quod petebat osculum summum
esse, non solum? Nonne denique ita dicere solemus: Osculare me,
vel da mihi osculum; nemo sequitur ut dicat: ore tuo, sive osculo
oris tui. Quid adhuc? Osculari parantes non utique invicem ora
tendimus, que tamen ab invicem non requirimus nominatim. Denique
quam narrat ubi gratia a domino suscepimus in osculo pedum, et os-
culatus est autem eum, nec addidit ore suo vel osculo oris sui.
Sic nimirum non omnis et qui scribit et qui loquitur dicere consuevit. Sic
ergo hi tres animarum affectus sive profectus ex ipsis dumtaxat nomi-
nibus noti et manifesti: cum aut de actis malis indulgen-
tiam, aut de bonis agendis gratiam, aut ipsius indultoris et
benefactoris sui presentiam, eo quidem modo quo in corpore fra-
gili possibile est, optinent intueri. Sed iam primum et secundum
qua ratione oscula nominaverim, manifestius accipe. Osculum
pacis vehemens est omnibus notum. Porro autem sicut scriptura lo-
quitur: peccata nostra separant inter nos et deum. Tollatur de
medio quod interest, pax non est? Cum ergo satisfacimus, ut ablato
quod separat peccato reconciliemur, indulgentiam quam recipi-
mus, quid nisi quoddam osculum dixerim pacis? Id quoque utique non alibi
quam ad pedes sumendum. Humilis quippe et verecunda de-
bet esse satisfactio, qua emendatur superba transgressio. At
cum iam ad vivendum emendatius dono quodam dignum est sanctius placentia
quadam amplioris gratie familiaritate donamur, ampliori
et fiducia caput relevamus de pulvere, largitoris ut assolet
manum osculaturi; si tamen de accepto munere non nostram sed auc-
toris gloriam querimus, eique soli dona et non nobis ascribimus.
Alioquin si in te et non magis in domino gloriaris, propriam profecto
et non domini manum osculari convinceris, quod iuxta beati Iob
sententiam est iniquitas maxima et negatio in deum. Si ergo ad
scripture testimonia propriam gloriam querere, propriam est oscula-
ri manum, profecto qui dat gloriam deo, domini non incongrue ma-
num osculari. Sicut in hominibus quidem ita esse videmus. Servos
videlicet offensores dominorum osculari solere pedes, cum ab eis veniam
petunt, et pauperes divitum manus, cum ab eis munus acci-
piunt. Verum quia spiritus est deus, et nullis simplex illa substan-
tia membris distincta corporeis, erit forsitan qui nullatenus
de illo aliquid tale recipiat. Sed dicam manus et pedes illa
[illegible] de osculo pedum ma-

meo de ore quoque dei requisiero, quamuis quod de oris officio sepius loquitur, ad deum pertinere demonstretur. Nempe autem cum isto simul et illa habet, aut cum illis partem illa caret. Sicut enim et os habet deus quo docet hominem scientiam, et manum habet qua dat escam omni carni, et pedes habet quorum scabellum terra [illegible] ad quos numerum peccatores [illegible] humiliant [illegible] conficiant. Hec inquam deus habet per efficientiam omnia, non per naturam [illegible] presertim apud deum [illegible] secunda confessio que se humiliando deicitur, et propria de[illegible] non se innouando reficitur, secunda exceptio. Ubi excedendo quiescat. Omnium omnibus est qui omnia administrat, nec quoquam est omnium proprie. Nam quod in se est lucem habitat inaccessibilem, et pax eius exsuperat omnem sensum [illegible] non est numerus, et magnitudinis [illegible] unde homo ut uiuat, non quod longe ab unoquoque sit, qui esse omnium est, sine quo omnia nichil. Sed ut [illegible] eo presentius, et in eo incomprehensibilius. Quid nempe cuique tam presens quam esse suum? Quid cuique tam incomprehensibile quam esse omnium? Sane omnium esse dicitur deus, non quia illa sunt quod est ille, sed quia ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ille est ergo omnium que facta sunt [illegible] eorum, sed causale non materiale. Tali [illegible] dignatur illa maiestas esse creaturis omnibus que de ipso sunt [illegible] Porro rationem [illegible] tribus [illegible] omnibus creandis, gubernandis, [illegible], mouendis, promouendis, innouandis, firmandis, nullis corporeis egere instrumentis [illegible] solo uerbo et corpora creat et spiritus [illegible] corporibus, corporeis indigeat sensibus, per quos [illegible] Ac non ita omnipotens [illegible] sola uoluntate [illegible] superet efficientia [illegible] rebus quam ordinandis prout uoluerit. Valet enim [illegible] quantum uult, et absque officio corporalium obsequio membrorum. Quid? Ad intuenda que edidit ipse putas se requirit corporei sensus adminiculum? Nichil omnino latet, aut effugit lucem ubique presentem. Nec tamen ut agnoscat aliquid necessarium habet [illegible] sensus ministerium. Nec solum uniuersa nouerit sine corpore, sed et innotescit mundis corde sine corpore. Dico autem uidelicet ut planum fiat. Sed forte quia id finiendi sermonis angustia non ad[illegible] esse magis est ut in crasti[illegible] ciatis. Explicit .v. Incipit .vi.

[illegible]tuor spirituum genera [illegible]nota sunt nobis: pecoris, nostri, angeli

necessarium corporale non sit corpus siue similitudo corporis, excepto deo tantum illo, cum omnis tam corporalis quam spiritualis creatura nullo modo esse queat, et dicitur deus esse, quoniam bonorum meorum non eges. Sic primum quidem ita corpore egere constat, ut nec subsistere absque illo uel cuique possit. Simul quippe uiuificare desinit, et uiuere ille spiritus quando moritur pecus. Uerum nos uiuimus quidem per corpus, sed ad ea quibus beate uiuitur nullus nobis accessus patet nisi per corpus. Senserat hoc qui dicebat: inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Ipsa siquidem que facta sunt, id est corporalia et uisibilia ista, non nisi per corporis sensum instrumentum in notitiam nostram ueniunt. Habet ergo necessarium corpus spiritualis creatura que nos sumus, sine quo nimirum [illegible] illam scientiam assequitur, quam solam accepit gradum [illegible] ad ea quorum sit cognitione beata. Hinc si mihi obicitur de [illegible] quod absque scientia rerum corporalium [illegible] exeuntes de corpore ad beatam nichilominus transire [illegible] hinc respondeo: hec illis esse [illegible] gratiam non naturam, [illegible] ad me de miraculo dei, qui de naturalibus dissero. Iam quod superceleste spiritus opus corporibus non habeant, illa maxime credo nos docere uera et tam diuina sententia: Nonne omnes [illegible] administratorii sunt spiritus, missi in ministerium propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Quomodo namque ergo [illegible] implerent ministerium suum absque corpore, presertim apud uiuentes in corpore. Denique non est discurrere, nec de loco ad locum transire nisi corporum, quod frequenter angelos facere tam indubitata quam nota probat auctoritas. Hinc est quod et uisi sunt patribus, et ad eos intrauerunt [illegible] et pedes lauerunt. Ita inferior superiorque spiritus proprius corporibus egent, sed tantum quibus iuuent, non quibus iuuentur. At pecus quidem ex debito seruitutis, et ad usus tantum temporalium corporalium que necessitatum uiuendo seruit, uide quod ille et cum tempore transit, et cum corpore deficit. Seruus quippe non manet in domo in eternum, licet qui bene eo utuntur omnem usum huius temporalis seruitutis ad questum referant eternorum. Angelus uero curat satagitque in libertate spiritus [illegible] officium pietatis, futurorum socium bonorum [illegible] sese ministrum exhibentes [illegible] ciuibus et coheredibus superne [illegible] Ille ergo ut uiue seruatur, iste ut pie subueniat [illegible] procul dubio [illegible] corporibus egent [illegible] uerum non uideo ad [illegible] eternitatem [illegible] nalis nempe spiritus [illegible] corporalia per corpus [illegible] nisi quod [illegible] in eo usque uiuat corpore suo [illegible] corporalia et sensibilia que per illud [illegible] ad [illegible]

illos qui omnem usum rerum temporalium ad fructum transferunt
eternitatis. utentes hoc mundo tamquam non utentes. Porro autem
super celestis spiritus absque adiutorio corporis et absque intuitu horum
que per corpus sentiuntur: sola profecto sue incomparabilis ac mira
creature nature. sufficit apprehendere summa et intima penetrare.
An non hec apostolus intellexit: quando dixit invisibilia dei per ea
que facta sunt intellecta conspiciuntur: adiecit protinus a creatura
mundi. Nimirum quoniam a creatura celi non ita. Qui enim involu
tus carne ac terre incola spiritus ex consideratione sensibilium profici
ens. gradatim quodammodo paulatimque intentus pervenire: eo ille ce
lestium habitator: ingenita subtilitate sua in omni veloci
tate facultateque pertingit. nullo usquam sensus corporei adminicu
lo fultus: nullo corporei membri adiutus officio: nullo corporee
cuiuscumque rei informatus intuitu. Cur enim corporalia spirituales sensus
querit sensus: quos in libro vite et absque contradictione legit:
absque difficultate intelligit. Cur in sudore vultus sui labo
ret exterere granum de paleis. de uvis vina. et de amurca
oleum: qui ex omnibus satis habundeque ad manum habet quod indiget.
Quis mendicet suffragia per domos alienas: in sua habundans panibus?
Quis puteum fodere curet: et intrare in viscera terre. venas aquarum
cum labore rimari: cui ultro affluenter aquas limpidas fons vi
te emanat. Hec brutis quidem neque angelicus spiritus ad ea capessenda
que bene spiritualis fiunt creaturis. sui ullo indiget corp
oris adminiculo: ille quidem pro nimia soliditate non capiens: iste
vero pro excellentioris gratie prerogativa non indigens. Porro hominis
spiritus qui medium quendam inter supremum et infimum tenet locum.
usque adeo ad utrumque necessarium habere corpus manifestum est: ut
absque eo nec ipse proficere nec alii prodesse possit. Nam ut taceam membra
certa corporis. officia ve membrorum quoniam minime quis. aut sine lin
gua instruis audientem: aut sine aure percipis instruentem.
Itaque cum absque corporis adminiculo. nec bestialis spiritus servilis
condicionis solvere debitum nec spiritualis celestisque creatura
implere ministerium pietatis nec rationalis anima tamen primo
quidem sibi sufficit consulere ad salutem: liquet omnem spiritum cre
atum sive ut vivat sive ut vivificet simul et vivat. corporeo
prorsus indigere solatio. Quis enim si qua animantia querimus
ad usum sui reperiantur incommoda. nullis que apta usibus hu
manis necessitatum. Prosunt profecto visu et non usu: utiliora
cordibus inveniuntur. quam ventrium corporibus esse possint.
Et si nociva et si perniciosa temporali hominum esse videntur
saluti: non tamen desunt eorum corporibus unde cooperentur in bonum
his qui secundum propositum vocati sunt sancti: sive cedendo in cibum.

intellecta conspiciuntur. Nam et diabolus e
cum sit semper eorum maligna intentio. noc
cupiunt: sed bonis emulatoribus quibus di
nocere poterunt si boni emulatores fuerint
possint. Magis autem presumunt et nolentes c
bonum bonis. Ceterum angelica corpora utrum
naturalia sint. sic hominibus sua et sint
boni et immortalia tamen quod non dixi h
que corpora intuentur et non sentiunt forma
quando apparere volunt: cum tamen in sui
tate nature atque subtilis sive impalpabilis
omnino intangenda visibus: an in s
b substantia subsistentes. corpora cum opus est suma
completo opere ponunt: in eandem de qua su
dissolvenda: nolo ita me requiratis. V
de huiusmodi diversa sensisse: nec michi perspicu
utrum docere: et nescire me fateor. Sed et utr
multum conferre arbitror. harum rerum notic
autem sentire nullum exterorum spirituum per se n
applicari. ut videlicet nullo mediante nu
poris instrumento. ita nobis immisceantur
eorum participatione docti sive doctiores
meliores efficiamur. Nullus angelorum. nulla
hominum non capabilis est: nulli ergo capax. Nec
se alterutrum capiunt. Sequestretur proinde
summo et incircumscripto spiritui: qui solus
sive hominem sciam. instrumentum non qu
poree auris: sic nec sermo oris. Per se infund
tescit: purus capitur a puris. Solus nul
lus et se et omnibus de sola omnipotentia volu
ens. O pater tamen immissa et intima per subu
corporale. sive spiritalem: sed quasi incipiens n
bi ubi gratia quod lingua mea corporale assi
opus suum. docere videtur vos. cum per se absque du
umque id posset: profecto indulgentia est non u
profectui siquidem vestro meritum michi: non sola
opus est omnium bonorum operantium bonum: ne for
domini. et non in domino glorier. Etiam quod boni
sive homo malus sive angelus malus:
cum fit per eum: cum prodesse nullum bonum
ei quidem dispensatio tamen credita est:
gratum iocundumque sentiant bonum. quod p

ege quis dubitet. S; quando in op bo
irrunt. apparet qm oma seruiunt ei.
tre. Meus e orbis tre. dut ete qua non.
ueniendi fuint. de seruitute corporee
efficentia querit s; egruentia. f sto dein
industria oportune pleruq; diuinis opib
ut ubi gra. pluuie uiuificandis seminib
ndis segetib. t fructib maturandis. qd
corpe fac fit. cui ad nutu indifferent
a celestia inf; terrestria obsequi ectre. Pla
habet suu. qui nulli s rept alienum.
neti que hoc loco dicenda occurrunt.
um sermone ecludere. sermo modu excee
forsitam alicuio. Propria que restant
sub alio sermone absoluenda pnci
pio. *Explicit sr. Incipit s. iii.*
t pcedenti sequens te ... incohe
rent. ... ntis ... inpius.
solu ... n. ... ineuit ... spu
... fieri l ... ace. corp ... sine
ege. Debem ... securi ueri soli do sic ...
... in corpore ... e. quod solus spuum uni
naturi ... transcendat. ut quo cuq;
cuq; ope ... igari. solo spali mun cum
eq; nult agn ... erent. Sola q e que nec
alui. solum co ... instrumn op habet
... cui omipo ... arbitrio. incunctant
... puis. ome alu ... ome adusu cedit.
fauet. ... nullo ... ueme l subuenien
... pali sine spali. Docet t monet sine lin
... ener sine manib. sine pedib currit.
... euntib. Aerrabat ista cu patrib porib
... n homines sedula beneficia. s; latebat
Ille quide a ... igebat a fine usq; ad fine
... rebat oma ... ntur. n sentiebat ab hoib.
de bonis dni ... dni sabaoth. qd e ... nql
... oma nesciebant. Ab ipso erant. s; n cu
... ebant. s; ... psi. Ex ipso sapiebant. s; n
... ingrata ... sensata. Hinc demu factu
... qd uiuebant ... qd sapiebant. n ancto
... natur ... ri ... erbent. aut certe qd
fortune. Propr quoq; industrie aq;
... multi ...

lib q; mortaliu reputata opib. Herbis. arbustis. mini
tissimis uilissimisq; seminib p iumentib deferebant.
Heu sic homine pdider. et emutauer glam sua in simi
litudine uituli comedentis foenu. Quoz ds miserat
errores. de monte umbroso et edenso dignant egdiens.
in sole posuit tabnaculu suu. optulit carne sapien
tib carne. p qua discerent sape et spm. Ita du in carne
et p carne facit opa uirtus. s; di. natura iniq; imperans su
pansq; formam. sui faciens hominu sapiam. demoni
q; debellans ... inundi ... manifeste ipsu se indicans ee.
p que et eadem ante fiebant quando fiebant. In carne inqm.
et p carne potentie ac patientie opa ... loqutus salubria.
passus indigna. euidentr ostendit. quia ipse sit q poten
ter s; inuisibilr secla edidisset. sapientr regeret. benig
ne pregeret. Deniq; du eulgibat ingratis. signa plebi
infidelib. p suis crucifixorib orat. nonne liquido ipm
se ee declarat. qui cu patre suo cottidie oriri fac solem
suu sup bonos et malos. et pluit sup iustos et iniustos. Hoc
e enim qd ipse aiebat. Si n facio opa patris mei. nolite
crede michi. Fin aptis os carnis sue docens in monte
discipl ... qui ... silentio anglos in celestib docet. Ad
tactu corpee manus eius lepra. fugat cecitas. auditus
repar. lingua muta resoluitur. discipli pe mersi se erigit.
et is dubitant agnoscit. cui ante longe dixerat dauid.
Apis tu manu tua. et imples ome animal benedictione.
Et. Aperiente te manu tua. oma implebuntur bonitate.
Fin secus corporales pedes iacens ac penitens audit pec
catrix. remittunt t peccata. et recognoscit eu de quo
ex multis retro tempib scriptu legerat. Egredietur dia
bolus an pedes eius. Ubi nempe peccati remittitr.
ibi pcul dubio diabolus de corde peccatoris expellitur.
Hinc uniusalitr de cunctis penitentib dic. Nunc iu
diciu e mundi. nc pnceps hui mundi eiciet foras.
qd scilt humilitr confitenti remittat ds peccati. et dia
bolus eu quem in hominis corde inuaserat amittat
pncipatu. Deniq; ambulans sup undas carnalib pedi
bus. cui necdu carne uestito ia psalmista pcinuerat.
In mari uia tua. et semite tue in aquis multis. Qd est.
Conculcas corda tumentia supboz. et fluxa desidia
carnaliu coprimis. iustificans impios. et supbos hu
milians. Qd tn quia inuisibilr fit. carnalis n sentit
a quo fit. Unde et subdit. Uestigia tua n cognoscentur.
...